

Orchestrální hráč a jeho role v živém umění.

Ideály, představy a realita. Problematika job-hoppingu, portfoliové kariéry,
etického kodexu.

Mgr. Lenka Kavalová
23. října 2023, Praha

Anotace

Hudebníci, absolventi konzervatoří, HAMU, JAMU a dalších uměleckých škol po úspěšně vykonaném konkurzu nastupují do symfonického orchestru, aby získali praxi, ale také finanční stabilitu, kterou například freelancer nemá. Profesionální hudebník má vlastní profesní ambice, ať už se jedná o komorní či sólovou hru, pedagogickou činnost, nebo podnikání. V diskuzním příspěvku se zaměříme na přínosy, úskalí, job-hopping, etický kodex a další.

Filharmonie - symfonický orchestr zaměstnavatel

- Nabízí zajímavou práci
  - Spolupráci s vynikajícími sólisty a dirigenty
  - Koncerty na zajímavých pódíích
  - Následné koncertní příležitosti
  - Být součástí kolektivního výkonu
  - Participaci na nahrávací činnosti, vytváření trvalých hodnot
  - Stabilní sociální postavení ve společnosti
- Nabízí sociální jistoty
  - Stálý plat, mzda, placená dovolená
  - Vypořádává za zaměstnance zdravotní a sociální pojištění
  - Poskytuje benefity (umožní-li ekonomická situace)
  - Finanční zabezpečení i v době pandemie Covid 19
- Od roku 2021 (vyšší moc – pandemie Covid 19)
  - zvýšený zájem o stálé (hlavní) zaměstnání z důvodu nejistoty příjmů pro OSVČ

Práce ve filharmonii (symfonickém orchestru)

- **Filharmonie**

- Vytváří pracovní příležitosti a organizační a dramaturgický plán pro celý kolektiv (kolektivní výkon)
  - Zkoušky, koncerty, workshopy, edukační projekty, nahrávání, apod.
- Pořádá organizační meetingy, informativní a společenská setkávání
- Plánuje fotografování a další akce pro propagaci instituce
- Buduje dobrý mediální obraz hudebníků
- Umožňuje stabilní sociální postavení hudebníků ve společnosti
- Poskytuje koncertní oblečení
- Poskytuje hudební nástroje a příslušenství

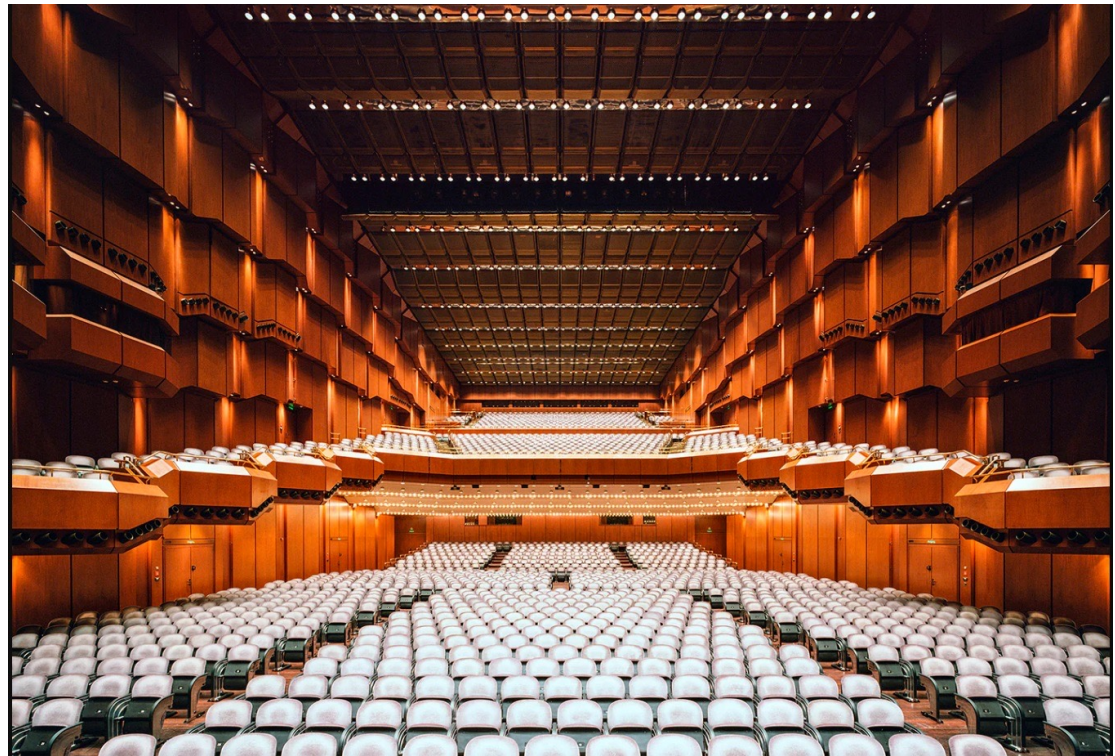
Společenská charakteristika

- Filharmonie mají významný společenský vliv, přinášejí umění, kulturu a hudební radost do životů lidí a podporují edukaci a rozvoj komunit. Oblasti:
- Kultura a umění
  - Základní prvek kulturního života v regionu
- Vzdělávání a osvěta
  - Vzdělávací programy pro rozmanité cílové skupiny
- Ekonomický dopad na region
  - Multiplikační efekty
- Společenská integrace
  - Socioekonomické pozadí kultur, propojení lidí různého věku, národností, integrace společenství. Hudba má univerzální jazyk, nepotřebuje překlad
- Filantropie
  - Závislost filharmoní na sponzorech, donátorech, dárcích - rozvoj dobrovolnictví ve společnosti

Koncertní příležitosti – příklady mimo ČR

Frankfurt
nad Mohanem

Alte Oper

Mnichov Isarphilharmonie

Stuttgart Liederhalle

Hamburg
Elbphilharmonie

Umělec – absolvent - instrumentalista

- Na startu kariéry
  - Řeší vlastní sociálně ekonomickou otázku a osobní zaměření
    - Pouze malé procento se věnuje výlučně sólové či komorní hře (časté ideály)
  - Ve většině případů si začíná utvářet svou portfoliovou kariéru
    - Kombinuje závislou a nezávislou činnost (zaměstnanec, OSVČ)
      - Zaměstnává se v symfonickém orchestru, divadle, ve školství (zaměstnanec)
      - Věnuje se vlastní umělecké činnosti (OSVČ)
      - Případně se věnuje další živnosti v oboru (OSVČ)
  - Vypořádává se s otázkami
    - Self –managementu
    - Time-managementu
- Začíná získávat profesní zkušenosti

Portfoliová kariéra v oblasti profesionálního umění klasické hudby

- Nutná rovnováha mezi profesním a osobním životem
- Nutná rovnováha mezi případnými souběžnými zaměstnáními a svobodnými aktivitami, včetně individuálních příprav
- U jednotlivců přesah tvůrčích aktivit
- **Hudebník kombinuje závislou a nezávislou činnost (zaměstnanec, OSVČ)**
  - **Zaměstnává se v symfonickém orchestru, divadle, ve školství (zaměstnanec)**
  - **Věnuje se vlastní umělecké činnosti (OSVČ)**
  - **Případně se věnuje živnosti v oboru (OSVČ)**
- OSVČ – fyzická osoba, která má příjmy z podnikání, či jiné samostatné výdělečné činnosti
- Kombinace závislé a nezávislé činnosti vyžaduje znalost právní a daňové legislativy

Hudebník – orchestrální hráč nedílnou součástí kulturní instituce

- Úspěšné vykonání konkurzu na příslušnou pozici (v souladu s platným konkurzním řádem)
- Nástup do zaměstnání – platná pracovní smlouva (nejprve na dobu určitou, časem na dobu neurčitou)
- Orchestrální hráč
  - Nedílnou součástí kolektivního výkonu
  - Získávání pracovních zkušeností – návyků orchestrálního hráče
  - Budování orchestrálního repertoáru
  - Efektivita práce
  - Správný poměr – kolektivní výkon, individuální příprava
  - Součástí systematické umělecké práce a profilace tělesa (instance: šéfdirigent, koncertní mistr, vedoucí skupin, klíčoví hráči...)
  - Nástupem do filharmonie je vidět ve veřejném prostoru
  - Nutnost přizpůsobit vlastní projev

Náplň práce

- Kolektivní výkon hudební
  - Zkoušky
  - Koncerty v daném regionu, tuzemské, zahraniční
  - Edukační pořady
  - Workshopy
  - Nahrávací činnost
  - Veškerá společná hudební produkce orchestru
- Kolektivní výkon nehudební – fotografování, společenská setkání.....
- Individuální příprava
- Pracovní doba dle ZP – 40h týdně
- Počet kolektivních frekvencí cca 220 – 240 ročně (každý orchestr jinak)
- Znalost organizační struktury instituce

Nahrávání

- Většina orchestrů se věnuje nahrávací činnosti
  - Autorský zákon, OSA, Dilia, Intergram...
  - Práva na provozovací materiál, vysílací práva...
- Primárně se týkalo rozhlasových orchestrů (dnes jen SOČR)
- Plzeňská filharmonie (bývalý Plzeňský rozhlasový orchestr) kontinuálně nahrává pro Český rozhlas od roku 1946 (jako jediná sídlí v budově Českého rozhlasu - v Plzni)
- Rozhlasové nahrávky v síti EBU (European Broadcasting Union)
- Nahrávání pro různé nahrávací společnosti, labely (tuzemské, zahraniční)
- Nahrávání pro vlastní prezentaci
- Youtube kanály, ad.

Umělecký výkon, výkonný umělec (§ 67 autorského zákona)

- Umělecký výkon
  - je výkon herce, zpěváka, hudebníka, tanečníka, dirigenta, sbormistra, režiséra nebo jiné osoby, která hraje, zpívá, recituje, předvádí nebo jinak provádí umělecké dílo a výtvořiny tradiční lidové kultury
  - za umělecký výkon se považuje též výkon artisty, aniž jím provádí umělecké dílo.

Zvukový záznam, výrobce zvukového záznamu (§ 75 autorského zákona)

- Zvukový záznam je výlučně sluchem vnímatelný záznam zvuků výkonu výkonného umělce či jiných zvuků, nebo jejich vyjádření
- Výrobce zvukového záznamu je fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost poprvé zaznamená zvuky výkonu výkonného umělce či jiné zvuky, nebo jejich vyjádření, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba

Společný zástupce výkonných umělců (§ 68 autorského zákona)

- umělecký vedoucí tělesa
- jiná osoba – pokud tak určí většina členů uměleckého tělesa (písemnou plnou mocí s podpisy většiny členů uměleckého tělesa)
- společný zástupce - nakládá s právy k výkonům vytvořeným společně při provedení téhož díla uměleckým tělesem (tj. uzavírá licenční smlouvy)
- společné zastoupení se nevztahuje na
  - sólistu, dirigenta a režiséra divadelního představení
  - tím není dotčeno právo těchto osob být společným zástupcem výkonných umělců

Oprávněné nároky zaměstnavatele

Limity některých zaměstnanců

- **Zaměstnavatel** – platí odměnu za vykonanou práci, má oprávněné požadavky na výkon zaměstnanců, za instituci plní výkonové a další požadované ukazatele, je zodpovědný za ekonomický chod společnosti a důstojnou reprezentaci
- **Limity některých začínajících zaměstnanců – výčet**
  - Pracující student – požaduje částečný úvazek v orchestru
  - Portfoliová kariéra – více zaměstnání (filharmonie, divadelní orchestr, pedagogická činnost, částečně OSVČ – umělecká činnost dle AZ, či podnikání dle ZZ)
  - Nedostatečná flexibilita a komunikace, často i jazyková vybavenost
  - Nedostatečné povědomí o provozu orchestru (organigram)
  - Nedostatečná disciplinovanost a schopnost týmové práce
  - Nedostatečná zkušenost hry v orchestru
  - Malá orientace v orchestrálním repertoáru
  - Nedostačující interpretační pohotovost

Etický kodex profesionálního hudebníka

- **Soubor pravidel a hodnot, kterými by se hudebníci měli řídit ve své profesionální praxi**
  - Kvalita hudby, etika vystupování, respekt k autorským právům, profesionalita, ohleduplnost, loajalita, chování na sociálních sítích..
- Základní loajalita k organizaci, která zaměstnává, platí
- Společné budování a posilování dobrého jména organizace
- Důstojná reprezentace nejen na pódiu
- Vhodný oděv, vyjadřování, kolegiální, týmová práce v zaměstnání
- Účast na společenských setkáních – s abonenty, partnery, sponzory...
- Vyjasňování si postojů a konkrétních problémů výlučně na domácí půdě, nikoliv mimo instituci
- Negativní vyjadřování vůči zaměstnavateli na sociálních sítích je nepřijatelné
- Každý má možnost v organizaci nepracovat

Členství filharmonií a symfonických orchestrů

- **Asociace symfonických orchestrů a pěveckých sborů ČR (ASOPS ČR)**
  - profesionální orchestry a pěvecké sbory s právní subjektivitou na území ČR
- ASOPS je členem:
  - Pearle – Svaz evropských asociací zaměstnavatelů živého umění se sídlem v Bruselu
  - Česká hudební rada (ČHR)
  - Unie zaměstnavatelských svazů ČR (UZS ČR)
- ASOPS úzce spolupracuje:
  - s Ministerstvem kultury ČR

Orchestry operní (divadelní) nestojí samostatně, jsou součástí divadel, která jsou členy Asociace profesionálních divadel (APD ČR)

Děkuji za pozornost.